

Újkori egyetemes történeti szeminárium

Politikai, társadalmi átalakulások Nyugat- és Kelet-Európában a 19. században

Tematika

Tantárgykód: BTTR273OMA

Kurzus helyszíne, időpontja: Sz. 12.00–14.00, 406.

Kurzus típusa: Szeminárium (Gyakorlat)

1. Franciaország a 19. század első felében: a forradalmi éra és hatása a társadalmi-politikai struktúra átalakulására; a császárság időszaka és a restauráció kora (1789–1848).
2. Nagy-Britannia – a gyarmatbirodalom terjeszkedése és a nagyhatalmi státusz stabilizálása a 18. században; a forradalmi és a napóleoni háborúkban való részvétel, a „*splendid isolation elv*” felerősödése 1815 után; az angol reformmozgalmak; a katolikus emancipáció ügye és a választójogi viták az 1820–1840-es években.
3. Osztrák Monarchia és a változó európai erőviszonyok a 19. század első felében: a Metternichi politika és az európai ügyekben való részvétel; a porosz–osztrák rivalizálás és a Zollverein létrejötte; az 1848–1849-es forradalmak hatása Ausztria belső rendjére.
4. Poroszország a 19. század első felében: a francia forradalom és a „*régi birodalom vége*”, a belső reformok időszaka és a német nacionalizmus kialakulásának kezdete; a restauráció időszaka 1815 után; a német gazdasági egységtörekvés térnyerése, a kis és/vagy nagy német egység problematikája.
5. Az Orosz Birodalom a 19. század első felében: a palotaforradalom és az új kormányzati korszak – I. Sándor cár uralkodása, társadalmi-politikai-gazdasági reformtervezetek; a trónváltás és a dekabrista forradalom utóhatásai – I. Miklós konzervatív politikai szemléletmódja; a krími háború és következményei.
6. Forradalmi hullámok és nemzetállami törekvések a 19. században: 1820-as, 1830-as és 1848-as forradalmak; a német és az olasz egység kérdése.

A félév első számonkérése – I. ZH – október 30.

7. Franciaország a 19. század második felében: aktív külpolitikai szerepvállalás, a krími háború és a francia „*gloire*” helyreállítása; a második császárság időszaka; francia–porosz/német vetélkedés és a revans politikája (1849–1914)

8. Nagy-Britannia – a viktoriánus korszak társadalmi-politikai viszonyai; Nagy-Britannia nemzetközi kapcsolatrendszere a krími háború után; a birodalmi gyarmatpolitika alakulása és a világgazdasági rendszerben való részvétel
9. Az Osztrák-Magyar Monarchia és a duális politikai berendezkedés; a nemzetközi helyzet változásai és az OMM balkáni politikájának aktivizálódása; a gazdasági-társadalmi fejlődés szakaszai; az első világháborúhoz vezető út
10. A Német Császárság megalakulása, a bismarcki kormányzati rendszerjellemező jegyei; a Német Császárság, mint nagyhatalmi tényező 1871–1914 között
11. Az Orosz Birodalom krími háborút követően: a modernizáció és a politikai átalakulás kihívásai
12. Az Oszmán Birodalom és Délkelet-Európa a 19. században
13. **A félév második számonkérése – II. ZH – december 11.**

Elérhetőség: schrek.katalin@arts.unideb.hu

Fogadóóra: megbeszélés szerint a 403/1-es irodában

Debrecen, 2024. szeptember 11.

Dr. Schrek Katalin

Ajánlott irodalom (tematikusan bontva)

Ajánlott irodalom Franciaország történetéhez

- 19. századi egyetemes történelem, 1789–1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
- Duby, G. – Mandrou, R.: A francia civilizáció ezer éve, Bp. 1975.
- Duby, Georges: Franciaország története. Budapest, Osiris Kiadó, 2005. I–II. kötet.
- Furet, Francois: A francia forradalom története, 1770–1815. Budapest, Gondolat Kiadó, 1999.
- Hahner Péter: Franciaország története. Budapest, 2002.
- Hobsbawm, Eric, J.: A forradalmak kora (1789–1848), Bp. 1988.
- Majoros István: A francia nagyhatalmiság gazdasági háttere az első világháború előtti évtizedekben. Öt kontinens, 2003. 1. évf. 79–100.

- Majoros István: Rendszerváltozások a 19. századi Franciaországban. Világtörténet, 2012. (34. évf.) 1–2. sz. 69–92.
- Majoros István: Vereségtől a győzelemig: Franciaország a nemzetközi kapcsolatok rendszerében, 1871–1920. Budapest, ELTE Eötvös K., 2004.
- Soboul, Albert: A francia forradalom története (1789–1799), Bp. 1989.
- Tóth Tamás: A polgári átalakulás. II. Franciaország. Világosság, 1986. 10. 621–628
- Zsigmond László: Franciaország története: 1789–1964. Tankönyvkiadó, 1981.

Ajánlott irodalom Nagy-Britannia történetéhez

- 19. századi egyetemes történelem, 1789–1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
- A brit gazdaság és társadalom a XVIII–XIX. században. Szerk. Timár Lajos. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1999.
- Angliától Nagy-Britanniáig: magyar kutatók tanulmányai a brit történelemről. Szerk. Frank Tibor. Budapest, Gondolat Kiadó, 2004.
- Szántó György Tibor: Anglia története. Budapest, Maecenas Könyvkiadó, 1994.
- Tóth Tamás: A polgári átalakulás I. Anglia. Világosság, 1986. 8–9. 575–580.
- Berend T. Iván–Ránki György: Európa gazdasága a 19. században (1780–1914). Budapest.

Ajánlott irodalom az Ausztria és az Osztrák-Magyar Monarchia történetéhez

- 19. századi egyetemes történelem, 1789–1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
- Beavatkozás vagy be nem avatkozás? A brit külpolitikai gondolkodás és az osztrák-magyar kiegyezés. In: Frank Tibor: Britannia vonzásában: angol–amerikai történelmi tanulmányok. Budapest, Gondolat Kiadó, 2018.
- Diószegi István: Bismarck és Andrássy: Magyarország a német hatalmi politikában a XIX. század második felében. Budapest, Teleki László Alapítvány, 1998.
- Galántai József: A Habsburg-monarchia alkonya: Osztrák-magyar dualizmus, 1867–1918. Budapest, Kossuth, 1985.
- Gonda Imre: A Habsburgok: egy európai jelenség. Budapest, Gondolat Kiadó, 1987.
- Palotás Emil: Az Osztrák-Magyar Monarchia balkáni politikája a berlini kongresszus után, 1878. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.
- Taylor, A. J. P.: A Habsburg Monarchia, 1809–1918: az Osztrák Birodalom és az Osztrák-Magyar Monarchia története. Budapest, Scolar, 2011.

Ajánlott irodalom a forradalmak, valamint a nemzeti egységmozgalmak történetéhez

- Kiss Aladár: Olaszország története. 1748–1968. Budapest, Tankönyvkiadó, 1987.
- Mary Fulbrook: Németország története. Bp., 1993.
- Pete László: Itáliától Olaszorszáig: a Risorgimento és az olasz egyesítés. Budapest, Gondolat, 2018.
- Kosáry Domokos. A történelem veszedelmei. Írások Európáról és Magyarországról. Bp., 1987. 256–278.
- Ormos Mária–Majoros István: Európa a nemzetközi küzdőtéren. Budapest, Osiris, 1998.

- Diószegi István: A magyar forradalom nemzetközi helye. In: A negyvennyolcas forradalom kérdései. Értekezések a történeti tudományok köréből. Új sorozat 77. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976.

Ajánlott irodalom Poroszország és a Német Császárság történetéhez

- 19. századi egyetemes történelem, 1789–1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
- Gergely András: Magyarország története a 19. században. Budapest, Osiris Kiadó, 2005.
- Németh István: Német császárság, 1871–1918: összegzés és dokumentumok. Budapest, L'Harmattan, 2009.
- Somogyi Éva: A birodalmi centralizációtól a dualizmusig. Az osztrák–német liberálisok útja a kiegyezéshez. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976.
- Stürmer, Michael: A Német Birodalom. Budapest, Európa Kiadó, 2005.
- Tokody Gyula – Niederhauser Emil: Németország története. Budapest, Akadémiai Könyvkiadó, 1972.
- Winkler, Heinrich August: Németország története a modern korban. Budapest, Osiris, 2005.

Ajánlott irodalom az Orosz Birodalom történetéhez

- 19. századi egyetemes történelem, 1789–1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
- Bebesi György: A roskatag kolosszus bukása: Oroszország története a 19. században, 1801–1914. Pécs, PTE BTK MOSZT, 2011.
- Bodnár Erzsébet: Oroszország a 18–19. században: tanulmányok. Budapest, Hungarovox Kiadó, 2000.
- Font Márta – Krausz Tamás – Niederhauser Emil – Szvák Gyula: Oroszország története. Budapest, Pannonica, 2001.
- Heller, Mihail: Az Orosz Birodalom története. I. kötet. Budapest, Osiris Kiadó, 2003.
- Ránki György: Oroszország gazdasági fejlődése 1861–1917. Századok, 1984. 3. 433–485.

Ajánlott irodalom az Oszmán Birodalom történetéhez

- 19. századi egyetemes történelem, 1789–1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
- Benke József: Az arabok története, Budapest, Kossuth Kiadó, 1987.
- Demeter Gábor: A Balkán és az Oszmán Birodalom: társadalmi és gazdasági átalakulások a 18. század végétől a 20. század közepéig. Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2014.
- Kísérletek az Oszmán Birodalom megmentésére a 19. században és a 20. század elején. Limes: tudományos szemle, 2000. (13. évf.) 2–3. sz./II.
- Majoros István: Politikai modernizáció az Oszmán Birodalomban, 1774–1914. Közép-Európai közlemények, 2013. (6. évf.) 1–2. (20–21) sz. 28–38.
- Matuz József: Az Oszmán Birodalom története, Bp., 1990.
- Ortayli, İlber: Az Oszmán Birodalom leghosszabb évszázada, Bp., 2004.